

Zoals beloofd meer over mijn grootvader. Mijn herinneringen als kleinkind zullen anders zijn dan die van mensen die met hem werkten en zijn patiënten, maar het een en ander kon ik uit oude papieren halen.

Henri Johan Flieringa was het zevende kind (er waren 9 kinderen) uit een Fries domineesgezin, geboren op 18 augustus 1891 in Marrum. Het was een hecht gezin, maar van de kinderen, met name de vier jongens, werd veel verwacht. Toen de oudste bijvoorbeeld van school werd gestuurd moest hij van zijn vader bij de timmerman gaan werken. Later werd hij bouwkundig ingenieur in Delft. De tweede zoon werd rechter, de derde oogarts en de vierde huidarts. De meisjes volgden allen opleidingen, maar trouwden en dan werd je in die tijd niet geacht te werken. Tot hun dood bleven de broers en zusters hecht en wij genoten van de verhalen van vroeger als zij bij elkaar waren. Bijna allemaal behaalden zij een hoge leeftijd.

Mijn grootvader ging naar de HBS in Sneek en studeerde in Utrecht, waar hij in 1915 bij een tweede poging het artsexamen aflegde. De eerste maal werd hij, zoals hij zelf zei, 'voor 6 weken teruggestuurd wegens zijn gebrekkige kennis van de oogheelkunde'. Vervolgens moest hij in militaire dienst en was tot het eind van de mobilisatie in 1919 gezondheidsofficier. Gelegerd in Willemstad leerde hij mijn grootmoeder kennen die aan de overkant van de rivier in Numansdorp woonde. Na zijn diensttijd werd hij assistent van Professor J. van der Hoeve, oogarts te Leiden. In 1923 promoveerde hij (*proefschrift getiteld: Onderzoekingen op het gebied van relatieve accommodatiebreedte*) en vestigde hij zich als oogarts in Rotterdam, waar hij weinig mensen kende, wat in die tijd lastig was. Zonder introductie bleven de deuren gesloten.

Zoals hij zelf schreef: *'Nadat gedurende de eerste weken mijn familieleden en die van mijn vrouw tot in de derde en vierde lid mijn wachtkamer hadden bevolkt teneinde kosteloos oogheelkundig advies te ontvangen, bleef deze ruimte daarna praktisch leeg en brak er voor mij een lange periode (een half jaar) van werkeloosheid aan'*. Op een dag stapte hij op een in Rotterdam bekende oudere oogarts af met het voorstel samen te werken die hier, tot zijn verrassing, mee instemde. Na een half jaar kon hij de praktijk overnemen die deels in het Diaconessenhuis gevestigd was.

Voor de oorlog waren er in Rotterdam twee oogheelkundige instellingen die elkaar beconcurrerden. De eerste was de *Vereeniging tot het verlenen van hulp aan minvermogende ooglijders*, opgericht door Dr De Haas in 1874, die daarmee de woede van zijn Utrechtse leermeester Professor Donders op de hals haalde, die vond dat iedereen maar in Utrecht moet worden behandeld.

In 1916 werd een tweede instelling geopend aan de Oostmolenwerf; de *Inrichting voor Ooglijders*. Ook hier was de nodige irritatie over.

De concurrerende oogartsen kwamen nooit bij elkaar over de vloer. Het gebouw van de architecten Nolen en Kromhout voldeed aan de steeds strenger wordende eisen voor ziekenhuisbouw. De kinderzaal was beschilderd met sprookjesfiguren *'waaronder een woest uitziende reus, die met een levensgroot mes angstig vluchtende kinderen achtervolgde'*. Het zeer beperkt aantal verpleegsters werd bijgestaan door een grote groep hulpvaardige dames. Zij deden dit werk vrijwillig en regelden onderling de werkzaamheden. De enige contraprestatie van het ziekenhuis was dat hun namen in het jaarverslag werden vermeld. Op hun verjaardag mochten de deelnemers - op eigen kosten - trakteren. Een andere groep dames las slechtziende patiënten voor. Mijn grootvader vond deze grote groep vrijwilligsters typisch Rotterdams en had er veel waardering voor.

In 1928 werd hij geneesheer-directeur van de Inrichting voor Ooglijders, aanvankelijk samen met Dr Marx. Twee kapiteins op één schip bleek geen succes en na een verschil van mening vertrok De heer Marx.

Het eerste besluit dat hij nam was om het ziekenhuis open te stellen voor alle Rotterdamse oogartsen, zodat zij hun eigen patiënten in het ziekenhuis konden behandelen. Tot zijn spijt duurde het lang voor men daar gebruik van maakte, vast als men zat aan oude gewoonten.

In 1938 liet het bestuur onder het ziekenhuis al schuilkelders aanbrengen, voorzien van gassluizen, nooduitgangen, een installatie voor luchtverversing en een ruimte om mensen te behandelen die besmet waren met mosterdgas.

Op 15 februari 1940 werd het 25-jarig bestaan van het ziekenhuis nog gevierd met een groot diner waar alle medewerkers aanzaten. Van de Militaire Geneeskundige Dienst had men toen al in het geheim te horen gekregen dat in geval van oorlog de Inrichting voor Ooglijders als militair hospitaal zou moeten fungeren.

10 Mei werden de patiënten die niet naar huis konden naar de schuilkelders gebracht. Op 1^e Pinksterdag werd het ziekenhuis getroffen bij de luchtaanval op de Marinierskazerne. Het gebouw werd grotendeels verwoest, maar gelukkig hadden allen de schuilkelder op tijd weten te bereiken. Ook een Nederlandse militair met shellshock die moest worden overmeesterd omdat hij met getrokken bajonet de aanwezigen bedreigde. Uiteindelijk kon men in de dagen daarna de patiënten tussen de branden en de schoten door met vier gevorderde vrachtwagens naar het Bergweg ziekenhuis transporteren. Het andere oogziekenhuis aan de Nadorststraat werd volledig verwoest. Door de oorlog kwamen de twee ziekenhuizen uiteindelijk tot elkaar, in een gebouw aan de Westersingel, ter beschikking gesteld door de heer W.N.H. van der Vorm. Uit de twee besturen werd één bestuur gevormd.

Door vele behulpzame handen werd met handkarren wat nog over was van de inboedel naar het noodziekenhuis gebracht en in de laatste week van mei 1940 kon men van start gaan. Ruim acht jaar werd hier gewerkt onder primitieve omstandigheden. De bombardementen zorgden voor veel oogletsel. De Duitsers vonden het noodziekenhuis te primitief voor hun soldaten.

Plannen voor een nieuw gebouw werden in het najaar van 1940 al gemaakt door de architect A. van der Steur. Financiële hulp kwam wederom van vermogende Rotterdammers. De aannemer J.P. van Eesteren ging aan het werk en in 1943 was de kelder gereed. Daarna werd het werk op bevel van de bezetter stop gezet. Het al aangeschafte materiaal, koperen buizen, sanitair enz. werd uit een dichtgemetselde kelder aan het Haringvliet gestolen en nooit achterhaald.

Na de bevrijding kwam de bouw weer op gang en op 15 december 1948 werd het nieuwe en eerste naoorlogse ziekenhuis aan de Schiedamsevest 180 geopend door Burgemeester P.J. Oud. De naam werd Oogziekenhuis. Jonge oogartsen van na de oorlog behandelden er nu graag hun patiënten. Het artsdiploma gaf de bevoegdheid ieder onderdeel van de geneeskunst uit te voeren en men kon zelf beslissen of men zich specialist wilde noemen op een bepaald gebied. Echter, de regels werden strenger en bepalingen werden opgelegd voor specialisaties. Voor de oogheelkunde was het zo dat een arts drie jaar aan een universitaire oogheelkundige kliniek in Nederland moest hebben gewerkt voor zich in te kunnen schrijven in het specialistenregister.

Het gevecht begon om het Oogziekenhuis als opleidingsplaats erkend te krijgen en de weerstand van de bestaande faculteiten was bijzonder groot.

In 1950 werd de Stichting Klinisch Hoger Onderwijs opgericht om de stad Rotterdam voorgoed te kunnen betrekken bij de opleiding van Nederlandse artsen. In datzelfde jaar smaakte mijn grootvader het genoeg voor het oogziekenhuis opleidingsbevoegdheid te krijgen. Voor de stichting nam hij de functie van decaan op zich en nam het voortouw om te zorgen voor de uitbouw van het vakkenpakket en de vernieuwing van het medisch onderwijs.

Hij werd benoemd tot buitengewoon hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht.

In 1954 begon men met de uitbreiding van het Oogziekenhuis, welke in 1958 werd voltooid.

In 1961 ging het emeritaat van mijn grootvader in. Hij kreeg tijd voor zijn vele hobby's (waaronder jagen en vissen), schreef een lijvig werk over de totstandkoming van de Stichting Klinisch Hoger Onderwijs Rotterdam en bleef, tot vreugde van zijn kleinkinderen, betrokken bij de oogzorg voor bijzondere dieren in Diergaard Blijdorp.

Lange tijd woonde hij nog met mijn grootmoeder aan de Vijverlaan in Rotterdam, aan het eind van zijn leven verhuisden zij naar Haerst (Zwolle), waar mijn tante de zorg voor haar ouders op zich nam. Daar overleed hij op 3 januari 1988 op 96 jarige leeftijd.

En als mens...uit oude correspondentie lees ik dat hij, met name voor de gevestigde orde, heel lastig en streng kon zijn. Hij hield niet van liegen of gedraai en was buitengewoon direct, wat niet door iedereen op prijs werd gesteld. In zijn necrologie wordt hij bestempeld als 'rauwe bonk'.

Maar uit brieven van patiënten lees ik dat hij veel persoonlijke aandacht had voor 'de hele mens' zoals een van hen het verwoordde. Dat hij altijd de tijd nam en doorvroeg naar omstandigheden om de psyche te kunnen doorgronden.

Hij hield van mensen en had vrienden in alle lagen van de bevolking. De brieven van oud studenten en assistenten lezend was hij een strenge, maar kundige leermeester die er niet voor terugschrok verantwoordelijkheid en vertrouwen te geven.

Wij als kleinkinderen waren dol op hem omdat hij de tijd voor ons nam, oprecht geïnteresseerd was in onze bezigheden en zich daar ook in verdiepte.

Hij nam ons mee naar de Diergaarde waar wij tijgertjes en beertjes mochten vasthouden. Hij kon goed en met veel gevoel voor humor vertellen, maar werd ongeduldig van voorleesboekjes, waarvan hij de helft dan trachtte over te slaan. Altijd door ons teruggeroepen omdat wij de inhoud uit ons hoofd kenden. Ik herinner me de grondige hekel die hij had aan oudejaarsavond en vuurwerk en de oudere kleinkinderen weten nog hoe jammer het was dat hij altijd weg werd geroepen.

Naast de organisatorische zaken verloor hij het vak niet uit het oog en opereerde graag. De verhalen over de totstandkoming van de 'ring van Flieringa' verschillen in de familie. Volgens de een kreeg hij het idee toen hij het eenvoudige mechanisme van een 'wildzak' zag; volgens de ander was de inspiratie een avondtasje dat je met een beugel open kon zetten... .

Het was een leven in dienst van de oogheelkunde en gezondheidszorg, waar hij met passie en als een leeuw (zijn sterrenbeeld) voor vocht.

Als bijlage: verzoek van het AD om een nieuwjaarswens.

Stichtingen:

Professor Dr Flieringa Houët Stichting (1962)

Initiatief van een patiënt. In 1967 kwam voor het eerste fl. 15.000 vrij voor wetenschappelijk onderzoek.

1963: Professor Dr H.J. Flieringa Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Oogziekenhuis (bestuurd door de Stichting voor Ooglijders te Rotterdam). Deze werd samengevoegd met **Stichting Oogheelkundig Steunfonds** en kreeg de naam **Professor Dr. H.J. Flieringa Stichting**.

1999 Samengevoegd met **Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Oogziekenhuis Rotterdam** onder de naam **Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Oogziekenhuis Prof. Dr. H.J. Flieringa (SWOO)**.

ALGEMEEN DAGBLAD

ROTTERDAM, WITTE DE WITHSTRAAT 73, TELEFOON 11.32.70, POSTBUS 241,

HOOFDREDACTIE

De weledelzeergeleerde heer
dr.H.J.Flieringa,
Vijverlaan 22,
Rotterdam.-

Uw ref.

Onze ref. dH/vG.

Datum 10 november 1961.-

Weledelzeergeleerde heer,

Reeds enkele malen hebben wij in het ALGEMEEN DAGBLAD, dat op oudejaarsdag verschijnt wensen opgenomen van prominente Nederlanders voor het nieuwe jaar. Steeds hebben wij ondervonden, dat onze grote lezerskring deze gedachte zeer op prijs stelt. Onze lezers hebben blijk gegeven het te waarderen, dat zij van deze wensen in de eigen woorden van de "wensers" kennis kunnen nemen.

Ook dit jaar willen wij U vragen een wens voor 1962 te uiten. Persoonlijk of van algemeen belang, serieus of luchtig, in welke vorm U een wens ook zou willen gieten, wij zijn er zeker van, dat U onze lezers aangenaam zult verrassen.

Aangezien wij het voornemen hebben Uw wens door onze tekenaar te laten illustreren, verzoeken wij U Uw wens zo kort mogelijk te formuleren. Om de tekenaar de tijd voor de illustraties te geven en omdat wij door omstandigheden van technische aard en werktijdverkorting aan een langere periode van voorbereiding zijn gebonden dan anders, verzoeken wij U vriendelijk om Uw wens zo spoedig mogelijk te zenden.

In de hoop, dat U aan ons verzoek zult willen voldoen, verblijven wij, U bij voorbaat dankend, met de meeste hoogachting,

C.J. den Hartog,
adj. hoofdredacteur

Prof. Dr H. J. FLIERINGA

OOGARTS

OOGZIEKENHUIS
SCHIEDAMSEVEST 180
TELEFOON 113291

ROTTERDAM,

Afschrift

Aan
de Redactie van het ALGEMEEN DAGBLAD.

Zeer geachte Heer den Hartog,

In antwoord op uw schrijven en ter voldoening aan uw verzoek d.d. 10 November 1961 zou ik voor 1962 de volgende wensen willen uiten :

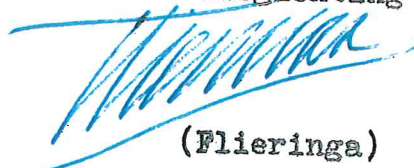
Ten eerstevoor de gehele wereld en mensheid VREDE.
Hiertoe zal nodig zijn bestrijding der afgunst en der zelfzucht, waarmede een ieder bij zichzelf zal moeten beginnen.

Ten tweede voor ROTTERDAM een UNIVERSITEIT.
Hiertoe zullen aan minister Cals de ogen geopend moeten worden.

Ten derde voor mij zelf persoonlijk hoop ik dat ik in 1962 nu eindelijk eens een grote karper zal vangen!

Zoals U ziet dragen mijn wensen nogal een "dierlijk" karakter, namelijk de duif, de uil en een vis.

Met de meeste hoogachting

(Flieringa)